

prodreti v njih družbene, etične in filozofske vsebinske prvine. Pod smotrnim vodstvom bo študent polagoma lahko sam presodil, če je določeno delo v estetskem pogledu dognano ali šibko, idejno napredno ali nesprejemljivo, življenjsko pristno in prepričljivo ali pa papirnato blede in izumetničeno. S teh vidikov bomo mlademu človeku pokazali tudi slovenske pesnike in pisatelje od Linharta do Prežih, pa bo moral pošteno priznati, da imamo Slovenci vrsto umetnikov domačega formata, ki nam vedo v prikupni obliki marsikaj tehtnega povedati o našem narodnem življenju, poleg njih pa tudi Prešerna, Cankarja, Župančiča in morda še katerega, ki bi spričo globoke človečanske vsebine in dognane umetniške oblike svojih del prenesli tudi najstrožja merila in jih lahko mirno uvrščamo tudi med vrhove svetovne književnosti. Ravno tako ljubezen in pažnjo moramo posvečati tudi drugim južnoslovanskim literaturam.

Naš srednješolec bi se pod samim vplivom naše dobe, dobe naglega tempa življenja, menjavajočih se vrednot ter zunanje, mehanizirane civilizacije utegnil razviti v brezbarvnega kozmopolita ali celó samoljubnega individualista. Da se te nevarnosti časa reši, mu je treba trdne zakoreninjenosti v resnični notranji kulturi, ki črpa iz idejnih in etičnih vrelcev socializma in slovenstva. Do te zakoreninjenosti naj mu dobrohotno pomagata naša družba in šola z vsemi svojimi pozitivnimi prizadevanji in sredstvi ter vsakdo izmed nas s svojim strokovnim in metodičnim znanjem ter iskreno človeško prizadetostjo.

Viktor Smolej

SLOVAŠKA ROMANTIKA

Ob stoletnici Štúrove smrti

Slovaki so do druge polovice 18. stoletja kot knjižni jezik uporabljali češčino in vnašali vanjo zdaj več, zdaj manj slovaških jezikovnih črt. Prvi, ki je skušal uzakoniti slovaščino kot samostojen knjižni jezik, je bil prosvetljenec Anton Bernolák, katoliški duhovnik (1762—1813). Za osnovo svoji reformi je vzel zahodnoslovaško narečje, kakor se je izoblikovalo v poseben knjižni uzus v knjigi in duhovskih ustih rekatolizacijske zahodne Slovaške, upošteval pa je tudi nekaj potez sredneslovaškega govora. Z jezikoslovnimi knjigami ter epohalnim slovarjem (v petih knjigah) je ustvaril zanesljivo osnovo svoji zamisli. Ker pa je njegova reforma temeljila na obrobnih slovaških govorih in ker se je zanj zaradi verske razcepljenosti zavzel skoraj izključno katoliški del Slovakov, a še ta ne v celoti, reforma ni obveljala.

Čas je dozorel sredi prve polovice 19. stoletja. Glavni organizator gibanja za uzakonitev živega slovaškega govora v knjigi ter glavni delavec za izoblikovanje modernega slovaškega naroda je bil profesor L'udovít Štúr (1815—1856). S pastorjema Jozefom Miloslavom Hurbanom in Michalom Miloslavom Hodžo se je poleti 1843 dogovoril, da uvedejo v knjigo ljudski jezik sredneslovaškega narečnega področja, ki bodi zapisan po načelu: »Piši, kakor govoriš!« Naslednje leto so štúrovci, kakor

so se imenovali po svojem voditelju slovaški romantiki, izdali prvo v moderni slovaščini tiskano knjigo almanah Nitro. Tako je leto 1844 rojstno leto slovaškega slovstva in slovaške avtonomne kulture. S tem, da so za knjižni jezik izbrali središčni ljudski govor ter uzakonili fonetski pravopis, so se odločno odvrnili od vse preteklosti ter postavili temeljni kamen za razvoj žive nacionalne kulture. Proti štúrovski reformi se je postavil del konservativne evangeličanske duhovščine, ki jo je z vso ihto vodil Ján Kollár. Slovak Kollár, s katerim je bil podobnega mnenja Slovak Šafárik, je hotel, da bi Slovaki nadalje ohranili češki knjižni jezik, oziroma si je v duhu panslavizma prizadeval, da bi iz češčine napravili češkoslovaščino. Kakor Čehi v svojem jezikovnem in kulturnem razvoju niso mogli nazaj, ravno tako je slovaški narod moderne dobe moral izoblikovati samostojno nacionalno kulturo in samostojen nacionalni jezik. Tudi starejši del katoliškega izobraženstva je bil proti Štúrovi reformi in je skušal vztrajati na Bernolákovih osnovah. Mladina pa je šla za Štúrom. Njegova jezikovna reforma je obveljala. V naslednjih letih so sicer konservativni elementi Štúrovo dosledno fonetsko načelo, po katerem naj bi se pisala slovaščina, izkrivili, ko so vnesli v pravopis nekaj v zgodovinskem, zlasti češkem pisanju uveljavljenih potez, toda bistva niso spremenili: izhajajoč iz demokratičnega načela romantike, da imej vsak narod svojo kulturo in svoj jezik, so v Štúrovi dobi pognale korenine celotnemu nacionalnemu razvoju slovaškega naroda, posebej razvoju slovaškega slovstva.

Štúr, Hodža in Hurban predstavljajo organizacijsko jedro romantičnih zasnov in dejanj na Slovaškem, vendar so vsi kakor iz nacionalne dolžnosti skušali prispevati tudi v zakladnico leposlovja. Največ je v tem dosegel Hurban (1817—1888). V svoji poeziji s slovaškimi in slovanskimi nacionalnimi temami se je večkrat iztrgal iz golega buditeljskega hotenja ter res napisal nekaj toplih pesmic na rodno deželo. Pomembnejši je kot prozaik. Medtem ko v zgodovinskih povestih idealizira junake in Slovaško, imajo njegovi sodobni potopisi in novele že tudi realistične poteze. Hurban je dalje pomemben kot organizator prvega slovaškega almanaha Nitra, ki smo ga že omenili: medtem ko je prvi letnik 1842 izšel v češčini, pomeni drugi letnik, leta 1844, prvo v moderni slovaščini tiskano knjigo. Hurban je 1846 ustanovil prvi slovaški slovstveni časopis Slovenskje Pohladi na vedi, umeňja a literatúru (Slovaški pogledi na znanost, umetnost in slovstvo), ki z daljšim presledkom med 1853—1881 izhaja do današnjega dne. Vanj je prispeval mnogo člankov in kritik ter z njimi bistveno vplival na izoblikovanje slovstvenega obraza sodobnikov. Hodža (1811—1870) je zaslužen predvsem kot polemični branilec Štúrovih jezikovnih reform. Štúr je v posebnih knjigah branil ustoličenje srednje slovaščine v knjigi, pisal pa je tudi lirske in epske pesmi. Z avgustom 1845 je začel izdajati glasilo svojega gibanja, politični list Slovenskje Národňje Novini (Slovaški narodni časnik) z leposlovno prilogo Orol Tatránski.

Kakor je bil idealni slovaški jezik naravnost utelešen v ljudski poeziji, tako je postala ljudska tvornost v vezani in nevezani besedi štúrovskim romantikom vzor in vzgled pri ustvarjanju umetne poezije. Na-

ravnost iz ljudske tvornosti, iz njenega jezika, sloga, vsebine in duha, je pognala poezija pastorja Sama Chalupke (1812—1883). S tem ljudskim tonom in duhom pa se je družila štúrovska nacionalna budniška nabreklost, slovaški narodni patos in slovanska širina. Chalupka je najbolj grmeči nacionalni retorik in bard Štúrovega pokolenja. Pozni klasicizem in zgodnja romantika — tu je tipičen Ján Kollár v svoji »Slave hčeri« — sta slikala Slovane kot golobičji narod kmetov in pastirjev, ki nočejo boja, ne trpe krvi in celo nasilje premagujejo z mesijanskim človekoljubjem. Pri Chalupki je ta elegični pasivizem in naivni pacifizem zginil. Nadomestila ga je izrazito uporna, patetična junaška kretnja in kričeča beseda o slavi, krvi, zmagi in smrti v boju proti nasilju in nesvobodi. Chalupka je spesnil tudi nekaj romanc v ljudskem tonu.

Iz ljudskih pripovedk ter pod vplivom svetovne romantične epike, posebno pa pod vplivom Čeha Karla Hynka Máche, je ustvaril večjo lirsko-epsko kompozicijo Ján Botto (1829—1881, inženir). To je pesnitev Smrt Jánošíkova (nastala 1847, tiskana 1862). Jánošík, ki je slovaškemu ljudstvu simbol socialnega trpljenja in zato tudi obče človeškega upora, je romantiku Bottu simbol borca za nacionalno svobodo. Obenem ob njem plete refleksije o osebni svobodi, o življenju in smrti. Botto je ustvaril tudi najlepše umetne balade v duhu ljudske poezije.

Zaradi »razglašene slave« je treba omeniti še dvoje imen. Samuel Tomášik (1813—1887, pastor) je pisal pesmi in prozo; vseslovansko slavo si je pridobil s pesmijo, ki je danes, delno prirejena, celó jugoslovanska državna himna. To je »Hej Slovani«. Nastala je 1833 v češčini pod naslovom Na Slovane, njen prvi verz pa se je glasil: »Hej Slovani, naš slovanski jezik še živi!« Pesem se je porodila Tomášiku v Pragi, kjer se je ustavil za nekaj dni na svoji poti na študije v Nemčijo. Ker je povsod v mestu prevladovala nemščina in jo je razen iz ust vajencev in pomočnikov slišal tudi v gledališču, mu je planil iz srca protest in obenem vera v prihodnost narodnega jezika. Ko je bila pesem 1838 prvič objavljena (zdaj poslovačena) in je privzela za napev melodijo »pesmi poljskih legij« »Poljska še ni propadla«, se je ko vihar razširila po vsem slovanskem svetu. (V tem smislu popravi str. 160 našega časopisa.) Leta 1844 je spesnil slovaško nacionalno himno Nad Tatro se bliska pesnik Janko Matúška (1821—1877, pravnik v upravni službi). S to budnico je hotel izraziti prepričanje, da bodo viharji nad rodno deželo prenehali in da bodo po odhodu Madžarov Slovaki svobodno zaživel na svojih tleh.

Štúrovci so bili po svojem poreklu mali meščani in so za svoje ideje pridobivali predvsem maloštevilno nastajajočo slovaško buržoazijo. Izvir nacionalne moči in poroštvo prihodnosti pa so pravilno videli v slovaškem kmetem ljudstvu. Zato je tudi to ljudstvo s svojim gmotnim in duhovnim svetom predstavljalo štúrovstvu neizčrpen vir pesniških navdihov. To smo videli že pri Chalupki in Bottu, najviše pa se je v domevanju in opevanju ljudskih prvin slovaštva povzpел pesnik Andrej Sládkovič (1820—1872). Medtem ko sta onadva precej ostajala pri romantično-folklorističnem dojemljanju ljudskega baje in ga presajala v umetno poezijo, je Sládkovič kot človek in kot pesnik romantik to ljudsko poezijo prerasel. Sládkoviča je takoj v prvih letih študija po-

tegnila v svoj krog Štúrova magična osebnost ter vizija nacionalnega sproščanja. Njegova zgodnja šola je bil Kollár, doraščal pa je v dobi visoke romantike, v znamenju vzorov, ki so jih predstavljali predvsem nemški romantiki in Puškin. Kot pastor je živel sredi mehke, samotne, poetične Srednje Slovaške, v neposrednem stiku s pastirskim in kmečkim ljudstvom, brez tragičnih osebnih peripetij. Iz njegovih refleksivnih in miselnih pesmi govori sprva precej duhovnik filozof. V prvo obdobje spada tudi njegova lirski pesnitev »Marína«, ki pa daleč prekaša ostalo tedanje poezijo. Drugi vsebinski in miselni krog tvorijo Sládkovičeve pesmi o nacionalnem prebujenju. Izražajo mladostno vero v prebujajoče se ljudstvo, pesnikovo zaverovanost v neugnani polet nacionalne misli, kot se je izkristalizirala v Štúrovem pokolenju, pa tudi zaskrbljenost ob obupnem narodnem položaju zaradi rastočega sosedovega pritiska. Najmočneje je nacionalno vero izrazil v svoji drugi pesnitvi »Detvan«. Tretji čustveni in miselni krog pri Sládkoviču je slovanski. Iz elegičnega historizma Jána Kollára, iz žive vere v slovansko sorodstvo ter zlasti iz toplega občutja bratstva z Jugoslovani, s katerimi se je srečaval v Bratislavi, je rasla slovanska pesem, ki izvira iz slovaškega občutja in se pretaka v človečansko čustvovanje.

Glavni Sládkovičevi deli sta že omenjeni pesnitvi »Marína« in »Detvan«. »Marína« (1846) ima naslov po dekletu, glavnem predmetu opevanja. Ko se je Sládkovič mudil na študijah v Nemčiji, se mu je ljubica poročila z drugim. Ko pa je pesnitev ustvarjal, ga je že osvajala podoba novega dekleta, ki naj bi postalo njegova življenjska družica. Tako »Marína« ni pesem o tragiki odklonjene ljubezni, temveč pesem o slovesu od prve ljubezni v pričakovanju nove. Ob ljubezni do dekleta se mu iz pokrajine in njenih naravnih lepot, med katerimi je brezskrbno preživil prva službena leta, poraja ljubezen do domače zemlje, doma, domovine. »Marína« je apoteoza mladosti in ljubezni ter slavospev domači zemlji. Obliko je pesnik ustvaril sam: pesnitev je spesnena v 300 kiticah desetvrstnicah, ki jih povezujejo spreminjave rime. Vendar pesnitev zaradi te na videz enolične oblike ni monotona, nasprotno vsa zvenča in sproščena, živahna v ritmiki in pjoča v stikih. Po štúrovskem romantičnem kanonu poezija namreč ni bila togo vezana na izbrano metrično obliko. Obvezno je bilo samo to, da šteje vsak verz enako število zlogov in da v vsakem verzu en sam določeni zlog na sredi nosi besedni naglas. Takò besedni naglasi niso bili vezani na določeno mesto. Ta način je razbil vsako togo metriko in jo nadomestil s sproščeno ritmiko. Primerjaj zadnjo kitico pesnitve v izvorniku in prevodu:

Marína moja! teda tak sme my,
ako tie božie plamene,
ako tie kvety na chladnej zemi,
ako tie drahé kamene;
padajú hviezdy, aj my padneme,
vädnú tie kvety, aj my zvädneme,
a klenoty hruda kryje:
ale tie hviezdy predsa svietily,
a pekný život tie kvety žily,
a diamant v hrude nezhnije!

Marína moja! taki smo mi,
kakor ti božji plámeni,
kakor ti cveti na hladni zemlji,
kakor ti dragi kámeni;
padajo zvezde, i mi pademo,
venejo cveti, i mi zvenemo,
a bisere gruda krije:
toda te zvezde so le žarele,
in lepo življenje cvetke živele,
in diamant v grudi ne zgnije!

Druga Sládkovičeva pesnitev je »Detvan« (nastal 1847, tiskan 1853). Verzna in kitična oblika je ista kakor pri »Maríni«, samo da so kitice komponirane v pet spevov. »Detvan« je lirsko-epska pesnitev, okvirno sicer postavljena v dobo kralja Matjaža, ki tu tudi dejansko nastopa, v bistvu pa je to idilična proslava slovaške srednjegorske pokrajine ter njenega kmečko-pastirskega prebivalstva v pesnikovem času. Detva je sredneslovaška planinska pokrajina, katere značilnosti so ovčje črede, pastirski stanovi, razpotegnjeni široki lazi ter samosvoje, samozavestno, prirodno, ponosno kmečko-pastirsko ljudstvo, v slovaškem nacionalnem občutju nekaj podobnega kakor na Slovenskem Gorenjci. Sládkovič je hotel v »Detvanu« umetniško upodobiti neoskrunjeno slovaško naravo ter njej enako neoskrunjeno slovaško ljudstvo in s tem pokazati, kje je vir slovaške narodne moči in kje so osnove slovaški nacionalni prihodnosti. Glavna oseba Martin z Detve mu je simbol te zemlje in prispodoba slovaškega življenjskega zdravja, neusahljive narodne moči ter duhovne ustvarjalnosti. Ob strani mu stoji dekle Elena, ženski pol. Dogajanja je v pesnitvi malo. Največ je domala žanrskih slik, ki poustvarjajo podobo ljudi in pokrajine (dekliški ples, pastirske igre, planinski stan, večerni gozd, vaški sejem, Matjažev grad, fantovsko vasovanje idr.). Med slike je vtkana pesnikova refleksija, ki razmišlja o narodnem značaju, o genialni ljudski tvornosti, ki je poroštvo prihodnji nacionalni umetnosti, o neuničljivem viru nacionalnih sil itd. Poveličevanje kmečko-pastirskega ljudstva, ki je jedro slovaškega naroda, izpričuje izrazito demokratično usmerjenost Sládkoviča in štúrovcev. V nasprotju z zaljubljenostjo v starine, ki je bila v romantiki precej modna, poudarja Sládkovičeva pesnitev, da slovaškemu narodu prihodnosti ne zagotavlja slavna preteklost, temveč živa sedanost, neizrabljena in čista moč, ki je v njem samem. Po obliki je »Detvan« bolj epski kakor »Marína«. Tudi lirske odstavke povezuje rdeča nit dogajanja. Ritem je trši, ker je trša vsebina, a verz je enako razgiban in pojoč kakor v »Maríni«.

Pesniška lepota, kot se očituje v »Maríni« in v »Detvanu«, do danes ni izgubila svoje sočnosti in prepričljivosti. Ker sta pesnitvi nastali komaj nekaj let po uzakonitvi slovaškega knjižnega jezika, tudi po tej strani izpričujeta genialno nadarjenost ustvarjalca.

Drugi veliki romantični pesnik je bil J a n k o K r á l' (1822—1876), v nasprotju s sodobniki, zlasti s čudovito harmoničnim Sládkovičem, izrazito tragična osebnost, tragična po pesniškem občutju in zaradi življenjske usode. Nemirni duh se mu je zgrozil nad tem, kar je videl v pesniških vizijah in kar se mu je pokazalo v resnici. Ob velikih vprašanjih, ki jih je zastavljal čas, se mu je v iztrganih, apokaliptičnih slikah odkrivala domača in evropska majhnost.

Po poklicu je bil pravnik in pristaš levo orientiranega mladega meščanstva. Prizadeval si je, da bi doma izzval revolucionarni odziv na časovne probleme, na Madžarskem pa prišel v stik z radikalnim Petöfyjevim krilom. Ni se mu posrečilo ne prvo ne drugo. Štúrovci so se kmalu znašli na strani dunajskega dvora, košutovci pa so s svojim protislovaškim in protislovanskim sovraštvom, ki so ga vcepili madžarskemu nacionalizmu, odbili vse, ki niso bili za tedaj rojeni madžarski šovinizem.

Ko je Král' podžigal slovaške tlačane k upor in obračunu s fevdalno gospodo, so ga košutovske oblasti vrgle v ječo, iz katere ga je po devetih mesecih osvobodil šele — cesarski general Windischgrätz. Pod Bachovim absolutizmom si je komaj našel košček kruha v državni službici. Umrli je zapuščen in neznan, javnost je pozabila celo na njegov grob in njegovi vnuki so nosili že pomadžarjeni priimek.

Král' je objavljajal pesmi le nekaj let, večina pa jih je ostala v rokopisu. Král' je upornik evropskega okvira, glasnik razklanosti, kakršna je v človeku in izven njega, vizionar, pesimist, klicar po samoti in prerok revolucionarnih prelomov, sorodnik Máche, de Vignyja in Lermontova. Njegova čustveno in miselno prekipevajoča polnost, skozi katero dero tokovi domače dežele in svetovnih prostranstev, si je ustvarila tudi divje pisano mnogovrstnost oblike in verza: njegovi drobni in široki verzji kažejo celo vrsto slogovnih elementov od zgodnje romantike do realizma in celo naturalizma. Njegova metaforika nima primere v štúrovski literaturi in je v prvi ČSR pokolenju »poetistov« pomenila vzor in vzgled, tako, kakor je bila njegova socialna pesem prva glasnica slovaške socialne revolucionarne poezije. V prvih letih svojega pesnjenja, ki pomenijo obenem prva leta štúrovskega nacionalnega razmaha, je zasnoval pesnitev »Drama sveta«, katere odlomki nam pričajo, kako je hotel v lirskih, lirsko-epskih ter dramatskih verzih upodobiti svojo vizijo stvarnega in notranje videnega sveta, ko iz propada vodi Evropo v novo prihodnost slovanstvo. To je Král'ova prva, začetna faza. Od subjektivizma, svetobolja in skepse je v nadaljnji fazi preko krščanskega anarhizma in pasivnega slovanskega mesijanizma preraščal v revolucionarni realizem mlade Evrope. Janko Král' je prvi slovaški poet, ki prestopa domače meje. Njegova pesniška beseda ima korenine v ljudski govoric in poeziji, toda v ognju njegove genialnosti se je usposobila za umetniško orodje visoke misli in najglobljih čustvovanj.

Romantika je vzbudila predvsem liriko, vendar predstavlja dobršen del slovaške romantične poezije tudi epika v vezani besedi. Epske pesmi so pesnili skoraj vsi pesniki štúrovskega obdobja, tudi Janko Král'. Proza, ki je ni malo, pa poezije še zdaleč ne doseza. Romantični prozi je bila ljuba predvsem zgodovinska snov, ki jo je pisatelj po svoji pesniški zamisli preoblikoval ter ustrezno svoji miselni potrebi dopolnjeval. Slovaška novela in povest imata svoje vzore v Scottu. Predstavnik te zgodovinske povesti in novele je Ján Kalinčiak (1812—1871, profesor). V svoji zrelejši prozi se je že trgal iz romantičnega lirizma in heroizma ter rastle v smer realističnega podajanja razmer in ljudi. Najboljša je povest »Restavracija« (= volitve županijskega uradništva, 1860). Tu je predstavil galerijo tipov iz maloplemiškega in uradniškega sveta v trenutku, ko se menjavajo nosilci in predstavniki županijske oblasti. V povesti je kot slogovno sredstvo uspelo uporabil ljudska rekla in pregovore. Mojster je v dialogu.

Za propagando svojega nacionalnega programa so seveda štúrovci uporabljali tudi oder. Bili so prvi, ki so na oder uvedli slovaščino. Igre in drame so nastajale največ šele po padcu Bachovega absolutizma. Vsebinsko so predvsem zgodovinske ter narodopisne. Imenoma bodi omenjen

samo Ján Palárik (1822—1870, katoliški duhovnik), ki si je s svojimi ljudskimi igrami pridobil veliko popularnost. Z igro »Drotár« (»Piskrovez«) so 1863 celo odprli hrvatsko narodno gledališče v Zagrebu. »Piskrovez« (1860) ter igra »Pomirjenje ali dogodivščine pri dožetkih« (1862) še danes najdeta pot na oder, ker sta napisani odrsko spretno in ugajata zaradi konkretnih oseb ter optimizma, ki ga diha rahlo idealizirano ljudsko življenje.

Tesno omejeni prostor me je pri orisu slovaške romantike nujno vodil v poenostavljanje. Predstavil sem le nekaj glavnih ustvarjalcev in poudaril nekaj bistvenih potez. Kljub temu smo videli, kako je romantika pri Slovakah eno najpomembnejših in najplodnejših obdobj njihove nacionalne literature in kulture sploh.

SLOVNIŠKE IN PRAVOPIISNE DROBTINE

Število : številka

Matematiki in matematično misleči ljudje natančno ločijo obe besedi: številka je pisno znamenje za število, kakor je črka znamenje za glas.

Pri samostalniki samih v pomenski ločitvi še ni velikih težav, dasi se oba izraza tudi med seboj zamenjujeta: n. pr. številke nam povedo to in to, prav: števila nam povedo. Ta zamenjava mora biti že stara. Latinščina pozna samo numerus za naše »število« in »številko«. V pozni latinščini so za oznako številke rekli nota numeri »znamenje za število«. Ločitev med »številom« in »številko« je prišla od Arabcev (arab. zifron »ničla«). Nem. Ziffer, ital. cifra, franc. chiffre, angl. cipher so torej arabske izposojenke iz srednjega veka. Slovenska izposojenka cifra je prišla k nam preko nemščine, kakor dokazuje začetni »c«. Ko so pa naši puristi v prejšnjem stoletju začeli čistiti slovenščino, so tudi za »cifro« morali najti domač izraz. In tako so k čr-ka, ki so si jo razlagali iz črt-ka (Pleteršnik), napravili tudi števil-ka k »število«. Toda beseda število je samo slovenska, mlajša tvorba. Starejši slovenski slovarji imajo še prvotno slovansko čislo (od glag. čisti, čitati) v pomenu »število«. Pleteršnik navaja za ta stari pomen tudi Trubarja, Krelja in Dalmatina. Ni mi pa znano, ali se danes beseda čislo v pomenu število še kje po Slovenskem rabi, pač pa poznata besedo v pomenu rožnega venca prleščina in prekmurščina. Pleteršnik jo v tem pomenu smatra za hrvaško izposojenko, pa ni verjetno, saj ta del cerkveno in politično ni nikdar pripadal Hrvaški. In ker je bila beseda v prejšnjih stoletjih očitno v rabi tudi po Koroškem, Dolenjskem in Notranjskem, moremo reči, da gre v prekmurščini in prleščini za staro besedo s konkretiziranim pomenom.

Vrnimo se k besedi število. Njene očitne sestavine so: šte-v-ilo. Koren šte- je iz današnjega nedoločnika šteti. Toda nedoločnik šteti je mlad, narejen po sedanjiku štèm iz čbto; k štèm